

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

4. Активизировать информационную деятельность относительно освещения инвестиционных возможностей ОЧЭС для Украины. В частности, создать "инвестиционные карты" портовых инвестиционных проектов.

5. Инициировать заседания в рамках ОЧЭС, посвященные обсуждению проблемы уменьшения промышленной нагрузки на экосистему Черного моря (в т. ч. вопросам, посвященным повышению эффективности экологического контроля за судоходством и деятельностью портов).

6. Оказывать содействие улучшению сотрудничества государственных транспортных учреждений с представителями Международной Ассоциации портов Черного и Азовского морей (BASPA) с целью создания условий для активного участия государственных и частных транспортных предприятий по организации разработки решений относительно транспорта и обеспечение прямого контакта через Ассоциацию с рабочими группами ОЧЭС.

7. Внедрить квотирование перевозки на судах опасных грузов, стимулировать строительство и модернизацию очистительных сооружений в портах.

8. С целью улучшения транзитного потенциала морских портов Украины усилить работу относительно информационной поддержки развития портовой инфраструктуры. Целесообразной является разработка проекта относительно создания на началах государственно-частного партнерства единого информационно-диспетчерского центра, к полномочиям которого следует отнести координацию перевозок (пассажирских и грузовых) во всех портах Украины и отладка сотрудничества в сфере транспортно-транзитных перевозок с портами стран-членов ОЧЭС.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена особенностям регулирования хозяйственной деятельности морских портовых комплексов в рамках сотрудничества в ОЧЭС. Определены особенности участия Украины в усилении транзитности и развитии транспортной инфраструктуры Черноморского региона.

SUMMARY

The article concerns the peculiarities of regulation of economic activity of sea port facilities in the framework of cooperation in the BSEC. Certain features of Ukraine's participation in the strengthening and development of transit transport infrastructure of the Black Sea region.

РЕЗЮМЕ

Стаття присвячена особливостям регулювання господарської діяльності морських портових комплексів в рамках співробітництва в ОЧЕС. Визначені особливості участі України у посиленні транзитності і розвитку транспортної інфраструктури Чорноморського регіону.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Все порты и терминалы Черноморско-Азовского бассейна [Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://portsukraine.com/node/2531>
2. У 2011 році українськими морськими портами перероблено майже 114 млн. тонн вантажів [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://portovik.wordpress.com/2012/01/26/y-2011-roci-ukrainськими-morsькими-porta/>
3. Стратегія розвитку морських портів до 2015 року. [Електронний ресурс].- Режим доступу: [http://www.ameu.org.ua/index.php?id=38&L=2&tx_ttnews\[pointer\]=8&tx_ttnews\[tt_news\]=419&tx_ttnews\[backPid\]=7&cHash=147a262f52](http://www.ameu.org.ua/index.php?id=38&L=2&tx_ttnews[pointer]=8&tx_ttnews[tt_news]=419&tx_ttnews[backPid]=7&cHash=147a262f52)
4. Макогон Ю.В. Состояние и возможности развития торгового флота Украины в зоне Черноморского экономического сотрудничества // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ . Сборник научных трудов. – Донецк, 2011. – Т.2. - с.440- 453

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЧИННИКИ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІК КРАЇН ОЧЕС

Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Маріупольського державного університету

Фінансові системи відіграють життєво важливу роль в економічному розвитку країн. Емпіричні дослідження показують, що відмінності у рівнях фінансового розвитку країн багато в чому обумовлюють відмінності у темпах їх економічного зростання. Фінансове посередництво та фінансові ринки прямо впливають на економічне зростання та добробут країни через їх вплив на накопичення та перерозподіл капіталу та технологічні інновації. По-перше, більш високий рівень фінансового розвитку сприяє ефективнішій мобілізації заощаджень та їх розміщенню у найбільш прибуткові інвестиційні проекти. По-друге, завдяки ефективному розміщенню капіталу та сприяттєльному належному корпоративному управлінню, високий рівень фінансового розвитку підвищує рівень технологічних інновацій та продуктивність праці. Фінансові ринки також є необхідними для споживачів та фірм у багатьох інших сферах, які не мають безпосереднього відношення до економічного зростання. Вільний доступ до фінансових ринків (особливо з позиції мікrokредитування) для споживачів та виробників сприяє скороченню бідності. З іншого боку, такий вид фінансових інструментів, як страхові послуги допомагає знизувати підприємницькі ризики шляхом їх перерозподілу.

Одними із пріоритетних напрямів досягнення цілей функціонування Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) визнано поступову лібералізацію фінансового сектору в країнах для покращення якості послуг, усунення контролю за обміном валюти, розширення переліку фінансових послуг, що пропонуються, з метою забезпечення відповідного фінансування суб'єктів господарювання та швидкого переливу коштів між країнами регіону і міжнародними фінансовими ринками.

З точки зору загального рівня економічного розвитку та типу соціально-економічних систем склад членів Організації Чорноморського економічного співробітництва є неоднорідним. З 12 країн-членів 1 країна (Греція) за класифікацією Міжнародного валютного фонду відноситься до групи розвинутих країн (Advanced Economies), інші 11 – до країн, що розвиваються (Emerging and Developing Economies). При цьому 10 країн ОЧЕС входять до категорії країн постсоціалістичного простору, для яких наявність розвинених фінансових ринків є особливо важливою з точки зору забезпечення можливостей фінансування подальших ринкових перетворень. Все вищезазначене обумовлює актуальність теми дослідження.

В сучасній науковій літературі переважно розглядаються питання функціонування деяких сегментів фінансових ринків в окремих країнах ОЧЕС. Водночас, зважаючи на вплив, який здійснює розвиненість фінансового сектору на загальний стан не тільки національного господарства, але й економіки регіону, необхідно є комплексна характеристика рівня фінансового розвитку економік країн ОЧЕС та порівняльна оцінка конкурентоспроможності їх фінансових ринків.

Метою дослідження є визначення рівня фінансового розвитку країн Організації Чорноморського економічного співробітництва та виявлення чинників, що впливають на розвиненість їх фінансових ринків.

Крім великої кількості інших чинників, економічна ефективність, довгострокове економічне зростання та добробут країни значною мірою залежать від рівня її фінансового розвитку.

Фінансовий розвиток визначається як чинники, політика та інституції, які забезпечують ефективне фінансове посередництво та функціонування фінансових ринків, а також вільний доступ до капіталу та фінансових послуг [1].

Рівень фінансового розвитку вимірюється такими факторами, як величина, глибина, доступність, ефективність та стабільність фінансової системи, що включає фінансові ринки, фінансових посередників, розмір фінансових активів, фінансові інститути та регулювання фінансових відносин. Чим вищим є рівень фінансового розвитку, тим більше фінансових послуг є у наявності, що дозволяє

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

диверсифікувати ризики. Відновлення після фінансових криз відбувається, як правило, повільніше, ніж після криз, що не мають фінансового характеру.

На рівень фінансового розвитку здійснюють вплив багато чинників, які враховуються спеціалістами Всесвітнього економічного форуму при розрахунку відповідного індексу. За методикою Всесвітнього економічного форуму складові, які характеризують рівень фінансового розвитку країни, поділено на 7 груп:

1. Інституційне середовище (державний нагляд за фінансовою системою; законодавча та нормативно-правова база, що регламентує функціонування фінансових ринків; діяльність фінансових посередників та надання фінансових послуг).
2. Діловий клімат (наявність кваліфікованого персоналу для роботи у фінансовому секторі; наявність матеріально-технічної бази і технологічної інфраструктури; інші аспекти ділового середовища, такі як податкова політика та вартість ведення бізнесу для фінансових посередників).
3. Фінансова стабільність (схильність фінансової системи до наступних ризиків – валютних криз (зміни реального ефективного обмінного курсу, баланс поточних операцій, рівень доларизації, відношення зовнішнього боргу до ВВП, чиста міжнародна інвестиційна позиція), системних банківських криз (частота криз у банківській системі, стан балансових звітів комерційних банків, наявність «бульбашок» на ринку нерухомості) та боргових криз (відношення державного боргу до ВВП, суверенні кредитні рейтинги)).
4. Банківські фінансові послуги (показники масштабів банківської системи, її ефективності, роль розкриття фінансової інформації про банківські операції).
5. Небанківські фінансові послуги (роль фінансово-кредитних установ та посередників небанківського типу у первинному публічному розміщенні акцій, злиттях та поглинаннях, сек'юрітизації).
6. Фінансові ринки (стан чотирьох головних типів фінансових ринків – ринку облігацій, ринку акцій, валютного ринку, ринку деривативів).
7. Фінансова відкритість (можливості доступу до капіталу та фінансових послуг, зокрема, доступ до венчурного капіталу, комерційних кредитів та локальних ринків акцій, розвиненість інфраструктури карткового бізнесу, доступ до мікрофінансування) [1,2].

Індекс фінансового розвитку розраховується для 60 провідних національних фінансових систем та ринків капіталу. З 12 країн ОЧЕС у 2010-2011 рр. до рейтингу країн за рівнем фінансового розвитку було включено тільки 4 країни – Росія, Туреччина, Румунія та Україна (табл. 1).

Таблиця 1.

Країна	2011 р.		2010 р.		2009 р.	
	Рейтинг	Значення індексу	Рейтинг	Значення індексу	Рейтинг	Значення індексу
Росія	39	3,18	40	3,21	40	3,16
Туреччина	43	3,14	42	3,18	44	3,03
Румунія	53	2,85	44	3,05	-	-
Україна	54	2,62	53	2,76	53	2,71

Відповідно до даних таблиці 1, на першому місці за рівнем фінансового розвитку знаходиться Росія. Найбільш позитивно на цей результат вплинули такі складові фінансового розвитку, як рівень сек'юрітизації (3 місце), активність злиттів та поглинань серед фінансово-кредитних установ небанківського типу (7 місце), стабільність національної валюти (11 місце), розвиненість валютного ринку (13 місце), активність фінансово-кредитних установ та посередників небанківського типу у первинному публічному розміщенні акцій (20 місце).

Важливу роль у забезпеченні високих показників розвиненості фінансового сектору Росії відіграє фондовий ринок і, зокрема, його біржовий сегмент. Перший закон щодо регулювання ринку цінних паперів в Російській Федерації з'явився у 1991 р. У 90-ті роки на території Росії існувало більше 100 фондових бірж. Для розвитку організованого ринкового простору було створено Національну асоціацію учасників фондового ринку. Сьогодні в результаті розвитку процесів централізації біржових операцій та укрупнення бірж торгівлю фондовими цінностями сконцентровано на 4 провідних біржах, найбільші обсяги торгів припадають на РТС та Московську міжбанківську валютну біржу (ММВБ).

Друге місце в групі країн ОЧЕС за рівнем фінансового розвитку посідає Туреччина. Найкращими аспектами фінансового розвитку країни є стан ринку деривативів (18 місце) та ступінь розкриття фінансової інформації (19 місце). Якісне функціонування ринку похідних фінансових інструментів забезпечується біржовим фондовим ринком, який представлено однією провідною установою – Стамбульською фондовою біржею.

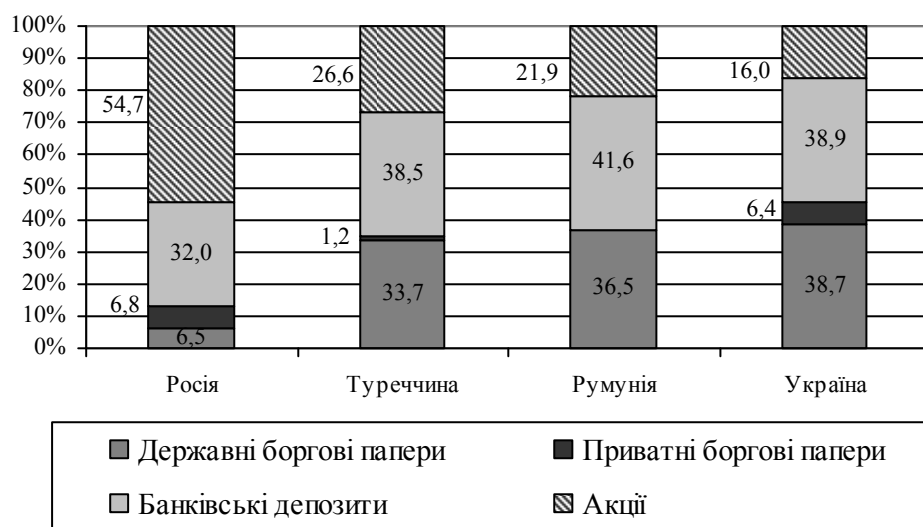

Рис. 1. Структура фінансових активів Росії, Туреччини, Румунії та України, 2010 р.

Румунія та Україна є відповідно третьою та четвертою країнами ОЧЕС, які увійшли до 60 країн з найвищим рівнем фінансового розвитку. Румунія демонструє достатньо високі показники вартості ведення бізнесу для фінансових посередників (18 місце), стабільності

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

банківської системи (28 місце) та розкриття фінансової інформації (28 місце), а Україна – масштабів сек'юритизації (19 місце), первинного публічного розміщення акцій (24 місце), злиттів та поглинань у фінансовій сфері (29 місце).

Досить низькі показники характеризують розвиток біржових фінансових операцій в Румунії. Організований фондовий ринок країни є монополізованим – він представлений Бухарестською фондовою біржею. Її було засновано після затвердження у 1994 р. нового законодавчого акту з цінних паперів та фондової біржі, тобто закріплення юридичної основи, необхідної для створення сучасного ринку капіталів. Незважаючи на її державну сутність, біржею фактично керують її члени – компанії, що володіють цінними паперами і складають асоціацію фондової біржі. Більш конкурентним середовищем характеризується фондовий ринок України, показники розвитку якого забезпечили їй порівняно високе значення індексу фінансового розвитку. На сьогодні в Україні організований сегмент фондового ринку представляють 10 фондових бірж та торгівельно-інформаційна система, лідерами серед яких є Позабіржова Фондова Торговельна Система (ПФТС), Фондова біржа «Перспектива» та Українська біржа.

Фінансовими інструментами, які виступають основними активами фінансових ринків в країнах ОЧЕС, є державні та приватні боргові цінні папери, акції та банківські депозити. Серед чотирьох країн, що розглядаються, найбільш урівноваженою є структура фінансових активів української економіки (рис. 1). В Росії відзначається суттєве переважання акціонерного капіталу, в Туреччині недостатньо розвинений є ринок приватних боргових цінних паперів, а в Румунії він зовсім відсутній.

Відносно близьким рівнем розвитку у всіх чотирьох країнах характеризується банківський сектор – частка банківських депозитів знаходиться в межах від 32% до 42%. Водночас, найменшу питому вагу займає сегмент приватних боргових паперів, що свідчить про досить повільний розвиток процесів сек'юритизації.

Крім чотирьох розглянутих країн, вісім інших країн ОЧЕС мають низькі значення індексу фінансового розвитку, тому до відповідного рейтингу Всесвітнього економічного форуму їх не включено.

Дещо інші результати по країнах ОЧЕС показує дослідження індексу розвиненості фінансових ринків, що є складовою індексу глобальної конкурентоспроможності. Розрахунок індексу розвиненості фінансових ринків базується на оцінці показників ефективності (нааявність та доступність фінансових послуг, фінансування через ринок акцій, вільний доступ до кредитів, наявність венчурного капіталу) та довіри (стійкість банківської системи, регламентація роботи фондових бірж, рівень захисту прав кредиторів та позичальників) [3,4,5].

За даними Всесвітнього економічного форуму, у 2010-2011 рр. найбільш конкурентоспроможним був фінансовий ринок Туреччини (55 місце в рейтингу з 142 країн світу), найменш конкурентоспроможним – фінансовий ринок Росії (127 місце) (табл. 2).

Таблиця 2.

Рейтинг конкурентоспроможності фінансових ринків країн ОЧЕС *

Країна	2011 р.		2010 р.		2009 р.	
	Рейтинг	Значення індексу	Рейтинг	Значення індексу	Рейтинг	Значення індексу
Туреччина	55 ↑	4,28	61 ↑	4,23	80	4,06
Болгарія	75 ↑	3,99	91 ↓	3,95	76	4,09
Румунія	84 ↓	3,91	81 ↓	4,01	56	4,40
Азербайджан	94 ↓	3,76	71 ↓	4,12	66	4,23
Вірменія	95 ↑	3,76	110 ↓	3,60	97	3,79
Сербія	96 ↓	3,74	94 ↓	3,84	92	3,87
Грузія	99 ↑	3,68	108 ↓	3,62	95	3,84
Молдова	105 ↓	3,60	103	3,68	-	-
Албанія	107 ↓	3,59	100 ↓	3,74	90	3,93
Греція	110 ↓	3,52	93 ↓	3,88	83	4,02
Україна	116 ↑	3,39	119 ↓	3,31	106	3,56
Росія	127 ↓	3,21	125 ↓	3,18	119	3,27

* ↑ - покращення позицій в рейтингу порівняно з попереднім роком, ↓ - погіршення позицій в рейтингу.

В цілому, у 2010 р. рейтингові позиції фінансових ринків всіх країн ОЧЕС (за винятком Туреччини) погіршилися. По-перше, це пов'язано з підвищенням конкурентоспроможності фінансових ринків інших країн, що розвиваються (передусім, азійських), яке відбувалося на фоні високих темпів їх економічного зростання, в результаті чого ці держави зайняли кращі позиції в рейтингу фінансових ринків. По-друге, протягом 2010 р. динаміка курсів провідних світових валют відзначалася нестабільністю, яка негативно позначилася на валютах країн ОЧЕС. Різкий приплив іноземного капіталу та послаблення курсу долара призвели до підвищення обмінних курсів в деяких країнах, що розвиваються, у тому числі, країнах ОЧЕС. Зазначені країни відреагували на це втручанням у діяльність валютних ринків та впровадженням контролю за рухом капіталу з метою врегулювання ризиків. Внаслідок впровадження обмежень на операції з капіталом привабливість національних фінансових ринків знизилася.

У 2011 р. підвищення рівня розвитку фінансових ринків було вже характерним для більшої кількості країн ОЧЕС (Туреччина, Болгарія, Вірменія, Грузія, Україна). З одного боку, це дещо суперечить загальним тенденціям розвитку світового фінансового середовища в цей період. Так, у 2011 р. розростання кризових явищ у світовій економіці призвело до підвищення вартості позик та падіння фондових індексів, при цьому приплив капіталу до країн, що розвиваються, різко скоротився. Темпи економічного зростання країн значно уповільнилися порівняно з попереднім періодом, що було обумовлено, передусім, проведенням більш жорсткої економічної політики з метою протидії інфляційному тиску. З іншого боку, країни ОЧЕС розпочали реалізацію пакету реформ, запропонованих Базельським комітетом з метою регулювання фінансових ризиків та стабілізації фінансових систем і спрямованих на встановлення нових стандартів формування капіталу та підтримки ліквідності банківських установ. Внаслідок впровадження нових правил фінансового нагляду відбулося помітне зниження фінансових ризиків та підвищення індексу конкурентоспроможності фінансових ринків (в першу чергу за рахунок покращення показників довіри, зокрема, стійкості банківської системи).

Таким чином, фінансові сектори економік країн ОЧЕС відрізняються достатньо високим ступенем нестабільності, що характеризується суттєвими змінами в динаміці індексів фінансового розвитку та конкурентоспроможності фінансових ринків. В цілому, після деякого зниження рівня фінансового розвитку у 2010 р., спостерігається певне відновлення фінансової активності в країнах регіону у 2011 р. Тим не менше, в динаміці загального показника розвиненості фінансових ринків за всією групою країн ОЧЕС спостерігається негативна тенденція: середній індекс розвиненості фінансових ринків склав: у 2009 р. – 3,91, у 2010 р. – 3,76, у 2011 р. – 3,70. Такий стан розвитку національних фінансових ринків ОЧЕС може негативно позначитися на темпах економічного зростання національних економік та стати суттєвою перешкодою на шляху до досягнення основних завдань економічної співпраці між країнами регіону.

Отже, багато проблем фінансового розвитку є спільними для всіх країн ОЧЕС. Це вимагає спільної розробки загальної стратегії розвитку фінансових ринків країн ОЧЕС для залучення уваги іноземних інвесторів до регіону; розвитку співробітництва між фондовими біржами з метою сприяння торгівлі на різних біржах акціями спільних компаній, створених у регіоні; сприяння створенню регіональних фондів та індексів з торгівлі цінними паперами у регіоні; розвитку фінансових інструментів та послуг з метою диверсифікації джерел фінансування тощо. Важлива роль в процесі реалізації зазначених завдань має відводитися робочій групі ОЧЕС з банківської діяльності та фінансів, а також Чорноморському банку торгівлі та розвитку. Розробка комплексу конкретних заходів щодо підвищення рівня фінансового розвитку економік країн ОЧЕС та формування конкурентоспроможних національних фінансових ринків може стати предметом подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. The Financial Development Report 2010. – 384 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до звіту: <http://www.weforum.org/reports/financial-development-report-2010>.
2. The Financial Development Report 2011. – 410 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до звіту: <http://www.weforum.org/node/106318>.
3. The Global Competitiveness Report 2011-2012. – 528 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до звіту: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness-2011-2012/>.
4. The Global Competitiveness Report 2010-2011. – 502 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до звіту: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2010-2011-0>.
5. The Global Competitiveness Report 2009-2010. – 480 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до звіту: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2009-2010>.

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто поняття «фінансовий розвиток» та визначено фактори, що характеризують рівень фінансового розвитку економіки країни. Проаналізовано індекси фінансового розвитку та конкурентоспроможності фінансових ринків країн ОЧЭС. Виявлено чинники, що впливають на розвиненість фінансових секторів країн ОЧЭС.

Ключові слова: фінансовий розвиток, фінансовий ринок, банківська система, фінансове посередництво, фондова біржа, конкурентоспроможність фінансових ринків.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрено понятие «финансовое развитие» и определены факторы, характеризующие уровень финансового развития экономики страны. Проанализированы индексы финансового развития и конкурентоспособности финансовых рынков стран ОЧЭС. Выявлены факторы, влияющие на развитость финансовых секторов стран ОЧЭС.

Ключевые слова: финансовое развитие, финансовый рынок, банковская система, финансовое посредничество, фондовая биржа, конкурентоспособность финансовых рынков.

SUMMARY

The concept of «financial development» is considered and the factors that characterize the level of economy's financial development are defined in the article. Indices of financial development and competitiveness of the BSEC countries financial markets are analyzed. The factors influencing the development of the BSEC countries financial sectors are found out.

Keywords: financial development, financial market, banking system, financial intermediation, stock exchange, financial markets competitiveness.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К РЕГУЛИРОВАНИЮ СОЦИАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ РЕГИОНА

Мартякова Е.В., доктор экономических наук, профессор зав.сектором проблем экономического регулирования социальных процессов на производстве института экономики промышленности НАН Украины, г. Донецк

Кризис «экономики социального благосостояния», а также возникновение новых социальных рисков и шансов, диктуемых условиями глобализации, системным мировым экономическим кризисом и необходимостью поддержания конкурентоспособности на мировых рынках на основе развития человеческого капитала, требуют регулирования социальных процессов, расширения социальных услуг и их инновационного развития. Инноватика в социальном регулировании становится необходимой составляющей прогресса. Частный бизнес, государство и общество все активнее вступают в сотрудничество в поисках эффективных путей решения социальных проблем и задач общества. Одной из форм взаимодействия власти, бизнеса и общества, положительно зарекомендовавших себя на практике, стало партнерство, которое проявляется в различных формах.

Аналізу ролі державства в сучасній економіці присвячено множество работ, среди которых следует выделить фундаментальные труды западных ученых – Э. Аткинсона, Д. Стиглица, Г. Таллока, И. Шихаты, а также доклады Всемирного банка. В зарубежной литературе социальное партнерство как новую модель управления рассматривают М. Уорнер, П. Гринер, П. Драк, С. Ваддок, А. Уильсон и К. Чарлон, А. Франк. Различные аспекты сущности государственно-частного партнерства, а также процессы его формирования и технологии функционирования довольно глубоко изучаются зарубежными исследователями, среди которых выделяются работы Т. Барнекова, Р. Бойла, Л. Джебзирски, М.Б. Джеррарда, С. Китадзима, Ф. Кука, Д. Рича. Изучению различных аспектов взаимодействия государства, власти и бизнеса посвящены исследования современных российских ученых: М. Афанасьева, С. Глазьева, Г. Горланова, Г. Дробота, С. Евтюхов, А. Некипелова, И. Осадчей, Д. Розенков, А. Зудина, Я. Паппэ, С. Перегудова, В. Уколова, Ф. Шамхалова и др.. Особенности государственно-частного, социального партнерства как феномена и как понятия рассматриваются в работах О. Белокрыловой, В. Варнавского, Л. Ефимовой, В. Михеева, Т. Санниковой, Б. Столярова, М. Вилисова, С. Сулакшина, В. Якунина [1-6]. Украинская наука находится только в начальной стадии разработок по данному направлению исследований.

Вместе с тем в этих работах не уделено внимание рассмотрению форм, механизмов и инструментов партнерства. Особенно это относится к социальному сектору как с точки зрения актуальности его проблем и необходимости, настоятельности развития, так и с точки зрения отсутствия разработок в социальном секторе по партнерству и его формам.

Цель статьи – рассмотрение инновационных моделей социального развития для повышения качества жизни и оптимизации вложений в человеческий капитал; направлений, форм, механизмов и инструментов партнерства при реализации социальных проектов.

Инновационно-активная стратегия развития является тем фактором, который позволит обеспечить устойчивое повышение конкурентоспособности и эффективности экономики и на этой основе реальное повышение качества жизни населения. Он реализуется не только в высокотехнологических отраслях промышленности, но и в отраслях, процессах и видах деятельности, связанных с социальной деятельностью и инвестициями в человека. Развитие человека при таком подходе рассматривается в единстве и гармонии физического и духовного здоровья, а также интеллекта и эффективных взаимодействий. Деятельность по воспроизводству и развитию человека реализуется в отраслях нематериального производства, т.е. отраслях социальной инфраструктуры, производящих социальные продукты и услуги: образовании; медицине; культуре и искусстве; науке и научном обслуживании; информатике; физическом воспитании и спорте, а также экологии. Это отрасли и сферы деятельности, которые формируют человеческий, интеллектуальный и культурный капитал общества. Таким образом, речь идет об инновационном развитии и привлечении инвестиций в отрасли социального сектора - процессы и виды деятельности, развивающие человеческий, интеллектуальный, культурный и социальный капитал общества.

Под социальными инновациями понимается создание нового социального продукта или услуги и мероприятия по его внедрению. Инновационная социальная деятельность – это деятельность с целью поиска, оценки, разработки и применения социальных новшеств. Инновационное социальное развитие – это цель реализованных социальных новшеств. Регулирование инновационного развития – мероприятия по целенаправленному, последовательному обеспечению реализации инноваций. Под инновационным развитием понимается постоянный процесс реализуемых новшеств, основанных на новейших информационных технологиях управления в сферах организации управления, маркетинга, финансов, продаж, обучения персонала, в организации которых определяется совокупный результат деятельности организаций социальной сферы. Задачи инновационного развития определяются не только формированием основного инновационного процесса управления, но и развитием системы факторов и условий, необходимых для его осуществления.